

TÁRSADALOM.

JEWISH TERRITORIAL ORGANIZATION.

Ezt a nevet viseli az a világegyesület, amely egy év előtt Londonban megalakult, hogy a hazájukból kiüldözött vagy egyébkép kiszorult zsidókat *egy* területre letelepítse. A »territoriális társaság« egyetlenegy zsidót sem ösztökél kivándorlásra, célja pusztán az, hogy a bármely okból már emigrált zsidókat együttesen helyezze el. A mozgalom, melynek élén Zangwill, a nálunk is nagy hírnévnek örvendő angol író áll és amelyet még az orosz véres tragédia beállta előtt indított meg, elejétől fogva távol állt minden politikai és nemzeti-ségi törekvéstől: tisztára humánus társadalmi akció a földönfutóvá tett nagy zsidó tömegek felsegélyezésére.

Az új organizációt a szükség teremtette meg. Az orosz önkényuralom egy negyedszázad óta irtóháborút folytat saját zsidó alattvalói ellen, melynek hatása alatt egyre nagyobb számban kénytelenek a vándorbotot kezükbe venni. A még friss emlékezetben levő, még véget nem ért mézszárlások előtt évente 100.000-re rúgott a zsidó kivándorlók száma, amely szám a folyó évben megháromszorosodott. Az örökös életveszély mellett, melyben az orosz zsidók élnek, ez a szám a közel jövőben még talán emelkedni fog, semmiesetre sem fog csökkenni. Égető kérdés tehát az, hogy ezek a szerencsétlenek hol találjanak új hazát?

Az eddigi emigráció országai — főképp az Egyesült-Államok és Angolország — maholnap telítve lesznek vagy legalább telítettnek fogják magukat érezni. A mozgalom a bevándorlók ellen mindkét országban megindult és a népek

psychológiája azt mutatja, hogy az ilyen mozgalom egyhamar nem csendesedik le. A tény tehát az, hogy a zsidó kivándorlás egyre nagyobb méreteket ölt, az emigrált országok befogadóképessége vagy kedve pedig — az eredmény szempontjából teljesen mindegy — egyre csökken. A szomorú tények kérlelhetetlen logikája tehát az, hogy a hazátlanná tett zsidók eddig lakatlan földön alapítsanak maguknak hazát.

A czímben nevezett Egyesület, amely röviden JTO-nak nevezi magát, az itt száraz tényekkel ismertetett helyzetből levonta a végső konzekvenciát és a zsidó emigrációt egy területre akarja irányítani. Törekvésében az angol kormány pártfogására támaszkodik, amely ezelőtt két évvel egy zsidó gyarmat létesítésére a keletafrikai Ugandát felajánlotta és ennek el nem fogadása után az érdekelt köröket további jóakarataról biztosította. Az angol nép a biblia népe és a zsidókban nem a »semitát« látja, hanem a próféták ivadékait és az apostolok testvéreit.

Az angol faj nagylelkűségébe és józan ítéletébe vetett reményt és bizalmat a tények fényesen igazolják. Az angol gyarmatügyi miniszterium 1905 szeptember 16-án Zangwillhoz intézett kinyomatott levelében kijelentette, hogy »az angol kormány minden eléje terjesztendő javaslatot fontolóra fog venni«. A munka az említett időpont óta csendben folyt és e sorok írása közben érkezett hozzánk az azóta a napisajtóban napvilágot látott hír, hogy a »Földrajzi Ötös-Bizottság« megalakult. Ennek a bizottságnak »feladata az, hogy az J. T. O. elé terjesztett telepítő tervek és ajánlatok közül kiválassza azt, amely az J. T. O. alapelveivel összhangzóan a legalkalmasabb zsidó tömegtelepítésre«. A bizottság tagjai: *Lord Rothschild*, *Oscar Strauss*, volt amerikai nagykövet Konstantinápolyban, *James Simon* (Berlin), a »Hilfsverein der deutschen Juden« elnöke, *dr. Paul Nathan* (Berlin) és *dr. Mandelstamm*, kiewi orvosprofesszor.

A zsidó-telep első nagy protektora Chamberlain József, a hatalmas angol gyarmatügyi miniszter volt, ki az eszmét propagálta és egy népgyűlésen kijelentette, hogy végtelen terjedelmű nem okkupált területek állanak az angol világbirodalomban rendelkezésre, melyek közül erre a célra választani lehet. Az eszme hívének vallotta magát Roosewelt, az

Egyesült-Államok elnöke, ki ezen véleményét nyilvánosságra hozatta, azon kijelentés kapcsán, hogy az amerikai zsidó polgárok karolják fel az ügyet.

A J. T. O. tényleg az angol-amerikai zsidóság körében birja eddig legtöbb és leglelkesebb híveit; a szabadsághoz szokottak hittestvéreiknek is szabad hazát szeretnének szerezni. Legkiválóbb férfiak csoportosultak az új egyesület zászlaja köré. Az európai szárazföldön a német zsidóság zömét képviselő »Hilfsverein«, amely az orosz segélyakciózt vezeti és a helyzet súlyos voltát legjobban ismeri, szintén csatlakozott és a fentemlített bizottságban elnöke és igazgatója által van képviselve. A mozgalom nagy hullámokat vet és nincs kétség afelett, hogy más országok zsidó polgárai is csatlakozni fognak, hogy az óriási anyagi és erkölcsi erőket igénylő mű létesíthető legyen.

A vezérelv az önsegély. A létező filantrópiái szervezetek hathatós közreműködése kívánatos, úgyszintén a felekezetünk körében hála Istennek nagy számban létező filantrópok támogatása, de a nagy mű nem ezekre, hanem az önsegélyre van alapítva. A szervezet felekezetünk minden hű fiára, vagyis a népre számít az országokra és nemzetre való tekintet nélkül és nem alaptalanul reméli, hogy akcióját felekezetünk körén kívül álló sok igazi emberbarát is támogatni fogja. Alapszabályának harmadik pontja így hangzik: »Mindenki, bármely fajhoz vagy felekezethez tartozik, aki évenként egy shillinget vagy többet fizet és egy fiókegyesülethez csatlakozik, rendes tag.« Lehetővé teszi tehát mindenkinek, hogy a nagy mű osztályosává szegődhessék. Segítse ki-ki ereje szerint anyagi, erkölcsi és szellemi erejének szabadon választott hányadával.

Ezekben előadtuk a tényeket, egyszerűen és röviden. A helyzet adva van: a zsidóság nagyobbik felének léte az ismert események folytán kétségessé vált. A zsidóságot ily méretű szerencsétlenség a keresztes hadjáratok idején sem érte. Annak a zsidó mézárulásnak, melyet Chmel kozák hetman vad hordái 1648-ban az egykori lengyel királyság területén véghez vittek, talán volt annyi áldozata, mint az orosz pogromoknak, de hatása nem volt ily rettenetes. Az ellenség kitarodott és a tatárjárás megszűnt. A jelen helyzet azonban

az, hogy maga a kormányhatalom uszítja hol nyíltan, hol titkon, majd a csőcseléket, majd a katonaságot saját védtelen zsidó alattvalóira. Ily fajta üldözésre a vérrel írt kétezer éves zsidótörténet sem ismer példát és az orosz zsidónép ösztönszerűen érzi a végveszedelmet. Elvesztette hitét az államhatalom védelmében és mint az üldözött vad lesi a menekülést. Tegyük fel a hihetlent, hogy az orosz viszonyok hamarosan konszolidálódnak és hogy az orosz hivatalos világ védő szárnyait a zsidókra is kiterjeszti, a zsidó kivándorlás nem fog csökkenni. Első sorban azért, mert a tönkretett existenciák ezrei az éhhalállal küzdenek, másodsorban pedig azért, mert a lelki nyugalmat a véres események emléke még évtizedekig fogja háborítani. A czári kormány proklamálhatja az emancipációt, de a zsidó emigrációt nem állíthatja meg. Nincs az az optimista felfogás, amely az orosz menekülők kérdésével nem volna kénytelen foglalkozni.

Az európai kormányok nem is várnak kedvező fordulatot és az orosz zsidó üldözöttek kérdését a saját szempontjukból határaik elzárásával oldották meg. Nem kérdezték, hogy a menekülőket ki kergeti, miért kergeti, közönséges büntettek-e vagy szabadsághősök: mindez orosz belügy.

Az emberi érzés azonban nem nyughatik bele sem a tömeges gyilkolásba, sem a gyilkosok elől menekülők visszakergetésébe, sem az éhhalállal küzdők elutasításába. A faj- és vallásgyűlölet vértanui kopogtatnak a civilizált népek kapuin. A kapuk zárva maradhatnak felőlük, de hittestvéreik nem hagyhatják cserbe őket. Mintha a gondviselés előre akart volna gondoskodni az ártatlan üldözöttekről, megalakult oly szervezet, a mely kellő támogatás mellett nagy néptömegek elhelyezésére képes.

Mert a J. T. O. végleges megoldást tervez. Az európai tapasztalat ugyanis azt a szomorú ténytet konstatálja, hogy a zsidók az antiszemizmust magukkal viszik. Van-e, nincs-e jogosultsága, a szóban forgó kérdés szempontjából mellékes kérdés. Tény az, hogy a vándorlásra kényszerült zsidótömegek befogadására Anglia és az Egyesült-Államok — az európai országok egyáltalában nem jönnek tekintetbe — nem alkalmasak többé. Nem politikai, hanem gazdasági szempontból. Nem képzelhető tehát más végleges megoldás, mint a tömeges

telepítés, még pedig parlagon heverő területen, hol más lakosság nagyobb számban nem él.

Ezt a megoldást az angol kormány helyesli és erre a célra kész területet átengedni, amely hatalmas protektorátusa alatt minden külső ellenség ellen védve lesz. A sok előítélet közt, melyek a zsidókat körülveszik, a legveszedelmesebbek közé tartozik az, amely azt hirdeti, hogy a zsidó sem telepítésre, sem önkormányzásra nem alkalmas. Az elsőt a dél-orosz, a szentföldi és argentiniai virágzó zsidó földművestelepek rég megczáfolták és egész bizonyos, hogy az utóbbi előítéletet is meghazudtolják a tények, ha az J. T. O. nagyszabású, a modern szociológia szellemében initiált vállalkozása kellő támogatásra talál. A zsidótörténet több kisebb államról tud, melyet zsidók Palesztinán kívüli területen alkottak és mindezeket mindaddig fentartották, míg azokat külellenség el nem pusztította. A zsidótörténet azt is mutatja, hogy a zsidónép önkényt nem vándorolt: politikája harmadfélezer év óta a »j'y suis j'y reste«.

De nem akarunk történeti fejtegetésekbe bocsátkozni, a jelen vas kényszere a »kóborló zsidó« problémájára úgy sem enged más kielégítő megoldást, mint az J. T. O. által tervbe vett tömeges telepítést. A koncepczió nagysága megfelelő nagy és általános támogatást igényel, melynél a magyar zsidóság nem hiányozhatik. Tudjuk jól, hogy a magyar zsidóság maga is sok bajjal küzd, de tudjuk azt is, hogy nagylelkű, mint maga a magyar nemzet, melylyel összeforrott. Kettős minőségben tépi régen a balsors, mint magyart és mint zsidót, és e kettős minőségében kétszeresen tud érezni az elnyomottakkal és szenvedőkkel.

Ezen érzésnek testet kell ölteni és remélni bátorkodunk, hogy nagyjaink megtalálják az alkalmas módot arra, hogy az J. T. O. világra szóló segélyakciójába a magyar Izraelt is bevonják. Remélni bátorkodunk azt is, hogy mint az angol, úgy a magyar nemzet fenkölt tagjai között is nem egy akad majd, ki nem a felekezeti, hanem a tiszta humanizmus nevében fog az emberbaráti műhöz csatlakozni.